

Študijná príručka: Administratívne členenie Slovenskej republiky

Táto príručka je navrhnutá na preskúmanie a upevnenie znalostí o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky na základe poskytnutých materiálov. Obsahuje test s krátkymi odpoveďami, kľúč správnych odpovedí, návrhy na esejistické otázky a slovník kľúčových pojmov.

Test s krátkymi odpoveďami

Odpovedzte na nasledujúce otázky v rozsahu 2 – 3 viet na základe informácií z poskytnutého textu.

1. Kedy bolo zavedené súčasné územné a správne usporiadanie Slovenska a na aké základné jednotky sa štát delí?
2. Podľa akých kritérií boli vybrané sídla krajov a ktoré faktory boli zohľadnené pri tvorbe administratívneho členenia?
3. Porovnajzte Banskobystrický a Bratislavský kraj z hľadiska rozlohy a hustoty obyvateľstva.
4. Ktorý kraj na Slovensku je najľudnatejší a ktorý najmenej ľudnatý? Uvedte aj počet obyvateľov pre každý z nich.
5. Identifikujte okresy s najväčšou a najmenšou rozlohou, pričom rozlíšte medzi mestskými a ostatnými okresmi.
6. Ktoré okresy majú najvyšší a najnižší počet obyvateľov na Slovensku?
7. Charakterizujte okres Medzilaborce a okres Senec z hľadiska hustoty zaľudnenia.
8. Uvedte príklad okresu, kde okresné mesto nie je najľudnatejším sídlom. Ktoré mestá sú v tomto okrese ľudnatejšie?
9. Koľko okresov majú kraje s najvyšším a najnižším počtom okresov? Vymenujte tieto kraje.
10. Koľko mestských okresov sa nachádza na Slovensku a v ktorých mestách sú umiestnené?

Kľúč správnych odpovedí

1. Súčasnú územnú a správnu usporiadanie Slovenska je v platnosti od roku 1996. Slovensko je rozdelené na 8 krajov, ktoré sa ďalej delia na celkovo 79 okresov.
2. Sídla krajov boli vybrané na základe počtu obyvateľov; sú to prvých osem najľudnatejších miest na Slovensku. Pri tvorbe administratívneho členenia sa uplatnili ekonomické, politické, etnické a historické vzťahy.
3. Banskobystrický kraj je rozlohou najväčší (9 454 km²), ale má najnižšiu priemernú hustotu obyvateľstva (60 obyv./km²). Naopak, Bratislavský kraj je rozlohou najmenší (2 053 km²), no má najvyššiu hustotu obyvateľstva (351 obyv./km²).
4. Najľudnatejším krajom je Prešovský kraj s počtom obyvateľov 808 931. Najmenej ľudnatý je Trnavský kraj, ktorý má 566 008 obyvateľov.
5. Z okresov má najväčšiu rozlohu okres Levice (1 551 km²). Najmenšiu rozlohu spomedzi nemestských okresov má Kysucké Nové Mesto (174 km²) a z mestských okresov je najmenší Bratislava I (10 km²).
6. Najľudnatejším okresom je Prešov so 175 000 obyvateľmi. Najmenej ľudnatým okresom je Medzilaborce, kde žije len 11 000 obyvateľov.
7. Okres Medzilaborce má najnižšiu hustotu zaľudnenia na Slovensku, len 25 obyvateľov na km². Naopak, okres Senec má najvyššiu hustotu zaľudnenia spomedzi nemestských okresov, a to 292 obyvateľov na km².
8. Príkladom je okres Ilava, kde okresné mesto nie je najľudnatejšie. V tomto okrese sú ľudnatejšie mestá Dubnica nad Váhom a Nová Dubnica. Ďalším príkladom je okres Žarnovica, kde je ľudnatejším mestom Nová Baňa.

9. Najvyšší počet okresov (13) majú Banskobystrický kraj a Prešovský kraj. Najnižší počet okresov (7) majú Trnavský kraj a Nitriansky kraj.

10. Na Slovensku je celkovo 9 mestských okresov. Päť z nich sa nachádza v Bratislave a štyri v Košiciach.

Návrhy na esejistické otázky

1. Analyzujte a diskutujte o výrazných rozdieloch medzi slovenskými kraji z hľadiska rozlohy, počtu obyvateľov a hustoty zaľudnenia. Použite konkrétne príklady Banskobystrického, Bratislavského a Prešovského kraja na ilustráciu týchto disparít.

2. Vysvetlite, aké vzťahy (ekonomické, politické, etnické a historické) boli zohľadnené pri tvorbe súčasného administratívneho členenia Slovenska. Zamyslite sa, ako sa tieto faktory mohli prejavovať pri definovaní hraníc konkrétnych krajov alebo okresov.

3. Porovnajte extrémne hodnoty v rámci okresov Slovenska. Zamerajte sa na rozdiely medzi okresmi Levice a Kysucké Nové Mesto (rozloha), Prešov a Medzilaborce (počet obyvateľov) a Senec a Medzilaborce (hustota zaľudnenia). Aké môžu byť dôsledky týchto rozdielov pre správu a rozvoj daných okresov?

4. Na základe informácie, že sídlom kraja je vždy jeho najľudnatejšie mestské sídlo, diskutujte o výhodách a nevýhodách polohy jednotlivých krajských miest v rámci ich regiónov.

5. Text uvádza, že niektoré okresné mestá nie sú najľudnatejšie vo svojom okrese (napr. Ilava, Žarnovica). Aké historické, ekonomické alebo geografické dôvody mohli viesť k takejto situácii? Zamyslite sa nad vzťahom medzi administratívnym centrom a demografickým centrom okresu.

Slovník kľúčových pojmov

Pojem	Definícia
Administratívne členenie	Oficiálne rozdelenie územia štátu na menšie správne jednotky, ako sú kraje a okresy, za účelom riadenia a správy. Súčasnú členenie Slovenska platí od roku 1996.
Hustota zaľudnenia	Ukazovateľ, ktorý vyjadruje počet obyvateľov pripadajúcich na jednotku plochy, zvyčajne na kilometer štvorcový (obyv./km ²).
Kraj	Najvyššia územná a správna jednotka na Slovensku. Od roku 1996 sa Slovensko delí na 8 krajov pomenovaných podľa svojho sídla.
Mestský okres	Špecifický typ okresu, ktorý sa nachádza na území veľkého mesta. Na Slovensku je 5 mestských okresov v Bratislave a 4 v Košiciach.
Okres	Nižšia územná a správna jednotka ako kraj. Slovensko má celkovo 79 okresov.

Sídlo kraja

Najľudnatejšie mestské sídlo v danom kraji, ktoré slúži ako jeho administratívne centrum. Na Slovensku sú sídlami krajov prvých osem najľudnatejších miest.